
Van: griffie Oude IJsselstreek
Verzonden: vrijdag 22 september 2017 23:00
Aan: Jan Vesters
CC: griffie Oude IJsselstreek
Onderwerp: Re: nieuw artikel eelke

1

EELKE VAN ARK

Bovenkant formulier

MAAK FAVORIET

Onderkant formulier **Je kind kwijtraken zonder dat er een rechter aan te pas komt; het kan dankzij zogenoemde drangtrajecten. Dit 'product' is nieuw en goed voor miljoenen euro's aan inkomsten bij jeugdbeschermingsorganisaties.**

Follow the Money en *EenVandaag* besteedden onlangs [aandacht](#) aan jeugdbeschermingsorganisatie Veilig Thuis. De organisatie doet steeds vaker onderzoek naar ouders die ervan worden verdacht hun eigen kind ziek te maken, maar blijkt daarbij soms op uiterst twijfelachtige gronden verregaand in te grijpen. Formeel gezien worden de meeste maatregelen vrijwillig uitgevoerd door de betrokken gezinnen. Maar hoe vrijwillig is dat als de kindbescherming dreigt je kind in een onbekend pleeggezin te stoppen als je niet meewerkt? Ouders dwingen mee te werken onder dreiging van officiële maatregelen is de kern van wat in de hulpverlening bekendstaat als een 'drangtraject'. Het fenomeen is in opkomst.

[Paginanummer]

Drang als verdienprikkel

Twee gezinnen, die beide tot een tuchtklacht overgingen, gaven Follow the Money volledige inzage in hun dossiers. Ondanks een overvloed aan ontlastende informatie, kregen de twee gezinnen te maken met ingrijpende maatregelen. Zo mocht de familie Leek niet meer zonder toezicht op bezoek bij hun zoon Tibbe, die op de intensive care lag. De familie De Haan moest psychiatrische onderzoeken ondergaan en raakte ondanks een goed resultaat van die onderzoeken hun zoon Micha zelfs negen maanden lang kwijt. Hier kwam geen rechter aan te pas. De maatregelen maakten deel uit van voornoemde drangtrajecten.

Organisaties in de jeugdbescherming bieden dit soort drangmaatregelen steeds vaker aan als een product, aan gemeenten en provincies die verantwoordelijk zijn geworden voor de jeugdzorg. Hoewel er geen enkel wettelijk kader is voor drang in de jeugdbescherming, levert het deze organisaties een belangrijk deel van hun inkomsten op.

Jeugdrechtsdeskundigen maken zich grote zorgen over de combinatie van een juridisch vacuüm rond drangtrajecten en een prikkel om geld te verdienen met dit soort preventieve jeugdzorg. Follow the Money verdiepte zich in het schemergebied van drangmaatregelen als product van dit type zorgverlening.

HET NEDERLANDS JEUGDINSTITUUT

"Drangtrajecten zijn niet vrijblijvend. Vaak zijn drangtrajecten de laatste kans om een jeugdbeschermingsmaatregel te voorkomen"

Nieuwe Jeugdwet

Drang is een redelijk nieuw begrip in de jeugdbescherming en pas in de laatste jaren echt in opkomst. De komst van de nieuwe Jeugdwet in 2015 speelt daarin een belangrijke rol. Met de Jeugdwet moet de zorg voor kinderen en jongeren verbeteren en efficiënter ingericht worden. Een van de belangrijkste uitgangspunten die de wet beoogt, is preventie. Het is de bedoeling dat jeugdzorginstanties meer actie gaan ondernemen om te voorkomen dat gezinnen bij de kinderrechter belanden en een ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing krijgen opgelegd. In de jeugdhulp en jeugdbescherming zijn wettelijk gezien maar twee smaken beschikbaar: gedwongen hulp via de rechter en vrijwillige hulp via de hulpverlening. Voor het uitvoeren van die gedwongen maatregelen als reclassering, ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen zijn een aantal zogenoemde gecertificeerde instellingen aangewezen. Dat zijn de provinciale jeugdbeschermingsorganisaties, maar ook het Leger des Heils, de William Schrikker Groep en Samen Veilig Midden-Nederland. Zij doen aan jeugdbescherming en zijn nadrukkelijk afgescheiden van de hulpverlening. Die wordt door andere organisaties geleverd, zoals door de

wijkteams binnen gemeenten. Veilig Thuis is formeel alleen een meldpunt dat advies en onderzoek levert, en doet niet aan hulpverlening.

Omdat VWS met de nieuwe jeugdwet onder meer wil dat het aantal gedwongen maatregelen daalt, is 'drang' als een soort tussenvorm ontstaan. Jeugdbeschermingsorganisaties en Veilig Thuis kunnen hiermee gezinnen dwingen tot medewerking aan een veiligheidsplan, met een formele juridische maatregel als stok achter de deur. De organisatie stelt een veiligheidsplan op en ouders moeten zich daaraan houden. Zo niet, dan volgt alsnog een stap naar de kinderrechter. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) omschrijft dat zo: 'Kenmerkend is dat aan drangtrajecten geen onderzoek of uitspraak van een rechter vooraf is gegaan. Er zijn echter wel voorwaarden voor ouders aan verbonden: drangtrajecten zijn niet vrijblijvend. Vaak zijn drangtrajecten de laatste kans om een jeugdbeschermingsmaatregel te voorkomen.'

Het CBS becijferde eerder dit jaar dat het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen inderdaad terugloopt, met 2 procent over de hele linie. Uit deze recente rapportage blijkt ook dat het aantal ondertoezichtstellingen verminderde met 5 procent. Deze daling komt waarschijnlijk door het feit dat jeugdbeschermingsorganisaties het nieuwe beleid serieus oppakken.

PHOTO BY MARJORIE BERTRAND ON UNSPLASH

Geld verdienen aan drang

Drang is voor die organisaties een belangrijke nieuwe manier om hun inkomsten zeker te stellen. En daar spelen jeugdbeschermingsorganisaties in het hele land gretig op in.

De William Schrikker Groep bijvoorbeeld zag het aantal ondertoezichtstellingen dalen van 5058 in 2014 naar 4190 in 2016. Uit het [jaarverslag van 2016](#) blijkt dat het aantal drangtrajecten ondertussen steeg van 140 in 2014 naar 851 in 2016. De totale omzet, inclusief nog eens een kleine 4000 reclasseringstrajecten en voogdijtoewijzingen, was in 2016 87,7 miljoen euro. Het Leger des Heils vermeldt in zijn jaarverslag: ‘Drangtoezicht is in 2015 voor het eerst ingezet en in 2016 voortgezet, in december 2016 werden er in dit kader 156 pupillen begeleid.’ Dat is een ruime verdubbeling ten opzichte van 2015.

De Jeugdbescherming Gelderland vermeldt in haar jaarverslag van 2016: ‘Om aan te sluiten bij de taken van de wijkteams zijn met ingang van 2015 nieuwe dienstverleningstrajecten zoals “consultatie en advies” en “drang”. De ontwikkeling van het product “drang” is nog moeilijk te

duiden.' In 2016 voerde de organisatie 2421 juridische maatregelen uit. Het aantal drangtrajecten was in verhouding substantieel: 1307 in totaal. Volgens de organisatie leidt 20 tot 30 procent van de drangtrajecten alsnog tot een juridische maatregel.

Stichting Samen Veilig Midden-Nederland, waarvan ook Veilig Thuis in die regio deel uitmaakt, blijkt volgens het laatste jaarverslag zo'n 25 procent van haar inkomsten uit drangtrajecten te halen: ruim 9,8 miljoen euro van de in totaal 40,6 miljoen euro omzet van Samen Veilig.

Veilig Thuis, dat landelijk 26 afdelingen kent, liet aan Follow the Money weten dat er in totaal op jaarbasis 85.000 meldingen worden behandeld, die in 15.000 gevallen leiden tot een onderzoek. Het is niet precies na te gaan in hoeveel van die zaken sprake is van een drangtraject. 'Slechts in 6 procent van de zaken waarin we onderzoek doen gaan we uiteindelijk door naar de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Dat betekent dat het in 94 procent van de gevallen lukt om afspraken met de ouders te maken om de kindermishandeling te stoppen.'

VERTROUWENSARTS VAN VEILIG THUIS

"Als wij nu naar de kinderrechter gaan, dan hebben wij vandaag een voorlopige ondertoezichtstelling"

'Samen maken we een plan'

In theorie is het drangtraject een stok achter de deur voor probleemgezinnen om de juiste keuzes te maken wanneer vrijwillige hulpverlening niet meer werkt. De omschrijvingen door jeugdbeschermingsorganisaties zijn doordrenkt van de goede bedoelingen. Wanneer de veiligheid van uw kinderen volgens de jeugdbeschermers verbeterd moet worden, maakt u *samen* een plan, aldus de website van [Samen Veilig](#): 'Het plan is pas klaar als iedereen het een goed plan vindt.'

Dat pakt in de praktijk nog weleens anders uit. Zo vonden Nico Jan en Debora de Haan, die eerder hun verhaal deden aan [Follow the Money](#) en *EenVandaag*, het zelf allesbehalve een goed plan dat zij hun zoon Micha op een dag in het ziekenhuis moesten achterlaten en dat ze hem niet meer zonder begeleiding van Veilig Thuis mochten bezoeken. Vervolgens moest Micha naar een pleeggezin. 'We konden vrijwillig meewerken,' zegt Nico Jan. 'Ze zeiden: Doe je dat niet, dan nemen we 'm nu mee naar een plek waar jullie niet weten waar hij is, en sta je overmorgen bij de rechtbank. En ga er maar van uit: wij krijgen áltijd gelijk.' Debora moest daarnaast een psychiatrisch onderzoek ondergaan.

Saar en Michiel Leek werden op vergelijkbare wijze onder druk gezet. Uit opnames van een gesprek met de vertrouwensarts van Veilig Thuis blijkt hoe dat in de praktijk werkt. De familie Leek wordt op het moment van het gesprek al weken in het ziekenhuis gemonitord. Saar en

Michiel mogen niet alleen bij hun zoon Tibbe, die op de intensive care ligt. Ze moeten constant een familielid bij zich hebben. Deze maatregel is gesteld zonder tijdsspanne, en de familie Leek wil weten wanneer ze vrijgepleit zijn van de verdenking dat ze hun eigen zoon ziek maken.

Wanneer hun advocaat Eric Osinga aangeeft dat Saar en Michiel willen dat Veilig Thuis stopt, laat de vertrouwensarts zien wat 'drang' in de praktijk inhoudt:

Vertrouwensarts: 'U weet wat de consequenties zijn, als u nu zegt wij willen niet meer meewerken aan het veiligheidsplan. Dat weet u.'

Advocaat: 'Dat klopt. Dan zou het zo gaan. Dan werken wij niet meer mee, dan gaat u maar naar de Raad van de Kinderbescherming, dan kijken wat die gaat doen. Die zal u ongetwijfeld volgen, dan gaat het naar de kinderrechter toe, en die zal daar al dan niet tot een ondertoezichtstelling en een uithuisplaatsing besluiten.'

Vertrouwensarts: 'Die komt vanavond nog.'

Verderop in het gesprek voert de vertrouwensarts de druk nog verder op: 'Als wij nu naar de kinderrechter gaan, dan hebben wij vandaag een voorlopige ondertoezichtstelling.'

Intimidatie

Ouders die in een drangtraject terechtkomen, moeten zich net als de families De Haan en Leek houden aan het door de kinderbescherming in kwestie opgestelde veiligheidsplan. Zo niet, dan is de stap naar de kinderrechter snel gemaakt. En dat veiligheidsplan kan ver gaan: 'vrijwillige' uithuisplaatsing van kinderen, door instanties bepaalde omgangsregelingen, cameratoezicht in huis, verplichte psychiatrische onderzoeken en vrijgeving van allerlei soorten informatie.

Hiermee komt de rechtspositie van ouders en kinderen in het geding, signaleert het NJI: 'Drang of preventieve jeugdbescherming bestaat wettelijk gezien niet als hulpverleningsvariant. Dat brengt als probleem met zich mee dat rechtsbescherming ontbreekt.'

Het Nederlands Jeugdinstituut: 'Als er druk op opvoeders wordt uitgeoefend op andere gronden dan het belang van het kind, dan is er sprake van intimidatie'

Het NJI waarschuwt in zijn omschrijving van drang ook voor het risico dat legitieme hulp omslaat in intimidatie: 'Het aanspreken van opvoeders op hun verantwoordelijkheden is, mits correct uitgeoefend, professioneel handelen. Als de druk echter uitgeoefend wordt op andere gronden dan de professionaliteit vanuit het belang van het kind, dan is er sprake van intimidatie.'

Mariëlle Bruning, hoogleraar Jeugdrecht aan de Universiteit Leiden, maakt zich grote zorgen over de ontwikkelingen rond drangtrajecten. 'Mensen krijgen in de jeugdbescherming in dit soort trajecten te maken met ingrijpende beperking van hun grondrechten, terwijl het aan een

wettelijke basis totaal ontbreekt. Dat is ernstig. De manier waarop deze trajecten worden uitgevoerd, baart mij dan ook zeker zorgen.'

Dit najaar wordt de Jeugdwet geëvalueerd. Professor Bruning is daarbij van plan aandacht te vragen voor de positie van cliënten die in het drangkader terechtkomen. 'In principe is ieder drangtraject volkomen vrijwillig. Maar worden mensen ook daadwerkelijk op hun rechten gewezen? In de praktijk gebeurt dat niet. Dat maakt dit soort diensten extra risicovol. Bij de families Leek en De Haan was nog sprake van assertieve burgers die goed voor hun rechten kunnen opkomen, en zelfs voor hen is dat een hele strijd. Maar er is een grote groep cliënten die daartoe veel minder goed in staat is. Voor hen is de situatie heel zorgelijk.'

Bruning ziet ook de verdienprikkels voor de jeugdbeschermers. 'De gecertificeerde instellingen mogen geen jeugdhulp leveren. Ze zien hun werkzaamheden dus krimpen nu het aantal justitiemaatregelen daalt. Het drangtraject hebben we nu als product zien ontstaan dat in het inkoopbeleid van een gemeente moet passen. Zo kan een jeugdbeschermingsorganisatie haar expertise al in een eerdere fase aanbieden, wat in het belang is van de organisaties. Maar eigenlijk is het bizar hoe dit soort diensten, waarin mensen gedwongen worden om mee te werken, binnen zo'n inkoopsetting passen. Het zijn twee werelden die totaal met elkaar botsen.'

VERA HOOGLUGT

"Staatssecretaris Martin van Rijn deed de problemen die EenVandaag en Follow the Money blootlegden af als incidenten. Dat terwijl wij met tweehonderd dossiers op de stoep stonden"

Intussen in Den Haag

Bestuurlijk Nederland lijkt voorlopig niet wakker te liggen van zorgen rond grondrechtelijke en dossiertechnische problemen in de jeugdbescherming. Na de publiciteit rond de 'meldingsgekte', de tuchtklachten en de honderden gewone klachten over Veilig Thuis ging de belangenvereniging Intensieve Kindzorg (BVIKZ) in gesprek met het ministerie van Volksgezondheid. Voorzitter Vera Hooglugt liet aan Follow the Money weten dat die gesprekken voorlopig op niets uitlopen: 'Het was heel teleurstellend. Staatssecretaris Martin van Rijn deed de problemen die *EenVandaag* en Follow the Money blootlegden af als incidenten. Dat terwijl wij met tweehonderd dossiers op de stoep stonden.'

Hooglugt kreeg na de uitzending van *EenVandaag* tientallen nieuwe meldingen binnen van ouders die beweren onterecht te zijn behandeld door Veilig Thuis. 'Het is echt nachtwerk deze

weken om alle dossiers uit te pluizen en mensen proberen te helpen. Wij zijn zeker niet van plan om het hierbij te laten zitten. Er moet iets veranderen aan de cultuur binnen Veilig Thuis.’ Niet alleen rond de rechtsbescherming van burgers in drangtrajecten zijn zorgen. Ook de waarheidsvinding in de jeugdbescherming staat nog slechts in de kinderschoenen. Dossiers moeten volgens de Jeugdwet feitelijk juist zijn, maar uit een aantal dossiers die Follow the Money hierover heeft kunnen inzien, blijkt dat aan die standaard niet altijd wordt voldaan. Follow the Money bijt zich vast in de zaak en zal er spoedig verder over berichten.